

NOGMAALS DE MEININGERS

John Osborne, *The Meinungen Court Theatre 1886-1890*, Cambridge Univ. Press, 1988, 217 pp., £ 30 (ISBN 0 521 30394 X)

De theatergroep van de hertog van Meiningen, die vooral in de jaren tachtig van de vorige eeuw met zijn reisvoorstellingen heel Europa verbaasde, bekleedt een belangrijke plaats in de geschiedenis van het moderne theater. De Meiningers maakten grote indruk door hun schitterende ensceneringen. Vooral door hun zin voor waarachtigheid en voor ensemble beïnvloeden zij grote figuren als Antoine en Stanislavsky. In feite staan de Meiningers aan het begin van het moderne regisseurtheater. In het Engelse taalgebied werd hun betekenis wel eens onderschat. Wellicht kan het recente boek van John Osborne bijdragen tot een beter begrip van de bijdrage van de hertog en zijn gezelschap tot het moderne theater.

Osborne plaatst het gezelschap vooraf in zijn politieke context. Georg II stelde de kunst in dienst van zijn hertogdom en van het nieuwe Duitsland dat onder leiding van Pruisen tot stand kwam. Tevens verwijst hij naar de "historische" stijl die in de kunst van de 19de eeuw opgang maakte. Het jaar van de eerste toernee van het hoftheater van Meiningen, 1874, was ook het jaar waarin Nietzsche zijn bekend essay "Vom Nutzen und Nachteil der Historie für das Leben" schreef. In dit opstel trok Nietzsche van leer tegen de manie van het historisme.

De auteur beschrijft het tot stand komen en de werking van het reizend gezelschap. Vervolgens illustreert hij de benadering van het dramatische werk en de scenische realisatie door de hertog aan de hand van twee beroemde produkties, Shakespeares *Julius Caesar* en Kleists *Prinz Friedrich von Homburg*. *Julius Caesar* met zijn massascènes en zijn vele publieke taferelen was een stuk dat zich erg goed leende tot de typische stijl van de Meiningers. Een interessant aspect in Osbornes uiteenzetting dat tot nog toe minder bekend was is de contemporaine politieke relevantie. De figuur van Caesar, als architect van de dominerende positie van Rome in de Oudheid, liet zich gemakkelijk vergelijken met de leiding van het Tweede Duitse Rijk.

De Meiningers traden ook op te Brussel en te Antwerpen, waar zij gedurende een volle maand stukken van Shakespeare en Schiller speelden. Het is bekend dat A. Antoine hen aan het werk zag in Brussel. In een brief aan Francisque Sarcey oordeelde hij dat het kleurgebruik te ongenueanceerd was en dat er een

overdreven gebruik van praktikabels gemaakt werd. Ook het acteren vond hij nogal middelmatig. Maar Antoine zag wel in dat de Meiningers ook een consistente eenheid van stijl bereikten en dat de individuele acteur werd opgenomen in het geheel van de actie.

Osbornes boek brengt al bij al een bekend maar goed gedocumenteerd relaas. In de bibliografie ontbreekt mijn bijdrage over de opvoeringen in Brussel en Antwerpen, verschenen in *Shakespeare Jahrbuch (West)* 1980.

Jozef DE VOS